

УДК 336.71

Потьомкіна О. В., к.е.н., доцент

Луцький національний технічний університет

КОНТРОЛІНГ КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ БАНКУ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЙОГО ФІНАНСОВОЇ СТАБІЛЬНОСТІ

Розглянуто формування кредитної політики банку з використанням інструментарію контролінгу. Проаналізовано якість кредитного портфеля, оцінено можливі ризики у досліджуваній банківській структурі. Удосконалено модель якості кредитного портфеля, яка дасть змогу формувати ефективну кредитну політику і забезпечити фінансову стабільність банку.

Ключові слова: контролінг, кредитна політика, кредитний портфель, фінансова стабільність.

Потёмкина Е. В.

КОНТРОЛЛИНГ КРЕДИТНОЙ ПОЛИТИКИ БАНКА В ОБЕСПЕЧЕНИИ ЕГО ФИНАНСОВОЙ СТАБИЛЬНОСТИ

Рассмотрено формирование кредитной политики банка с использованием инструментария контроллинга. Проанализировано качество кредитного портфеля, дана оценка возможным рискам в исследуемой банковской структуре. Усовершенствована модель качества кредитного портфеля, которая позволит формировать эффективную кредитную политику и обеспечить финансовую стабильность банка.

Ключевые слова: контроллинг, кредитная политика, кредитный портфель, финансовая стабильность.

Potomkina E.

CONTROLLING CREDIT POLICI IN ENSURING ITS FINANCIAL STABILITY

We consider the formation of bank credit policy in a market economy indicates that the banking sector is one of the most important places in the financial system, and more attention is paid to the lending process, which is the basis for developing a credit policy and implementation mechanisms. Strategy and tactics lending operations should be designed to achieve an optimal balance between risk and profitability of the organization, perhaps with the use of modern tools in the management of which is a bank controlling.

In Ukraine, controlling just beginning to be implemented, but only in large commercial enterprises aimed at improving the quality of governance in credit institutions. However, the use of tools in the implementation of diagnostics controlling its loan portfolio to determine its impact on ensuring the stability of the banking structure is not adequately covered in the research and writings that require additional research and determines the relevance and choice of theme.

Since CO is associated with early warning of credit risks, to develop recommendations on this issue it is advisable to assess the quality of the loan portfolio of the banking structure for possible risks. We carried out a study on the credit policy of the Bank. However, the current procedure for assessing the quality of the loan portfolio does not allow analysis of the market environment in terms of the quality of loan portfolios of banks and bank partners and competitors. Therefore, the development and implementation of credit policy needs to be improved at the design stage and adjustments that provide the technique of assessing the quality of the loan portfolio based on six key indicators. It allows more accurate form loan policy at an early stage and make adjustments to it throughout the period of the bank. Thus, controlling credit can diagnose probable behavioral problems exposures and adjust management decisions before these problems escalate into the worst embodiments of credit risk. Development of competition necessitates modernization management system that provides long-term functioning of the bank. The use of bank controlling, enables organizations to participate in national priority programs in as close to the level of world standards, ensure more competitive organization. Credit policy is

particularly important not only to ensure the financial stability of individual banks and the banking system as a whole. Therefore, the need to study its design and implementation was carried out using the tool as a reliable mechanism for controlling credit risk management. In the course of studies proposed a model for assessing the quality of the loan portfolio, designed to detect risks and eliminate them., As it provides follow-up on the implementation of the relevant departments of the bank all established procedures in the field of credit risk management.

Key words: controlling, credit policy, credit portfolio, financial stabilnis.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. В умовах ринкової економіки, де банківський сектор посідає одне з найбільш вагомих місць у фінансовій системі, все більше уваги приділяється процесу кредитування. Тому особливого значення набуває розробка дієвої кредитної політики та механізмів її реалізації. Стратегія і тактика кредитних операцій повинна бути спрямована на досягнення оптимального співвідношення між ризиком і прибутковістю організації, що можливо із застосуванням сучасних інструментів в управлінні, яким є банківський контролінг.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Проблематику сутності та ефективності контролінгу досліджували у своїх працях закордонні і вітчизняні науковці, одними з яких є: А. Кармінський, А. Орлов, М. Пушкар, О. Сафаров, Н. Собкова, О. Терещенко, С. Фалько, Д. Хан, І. Цигилик та ін. Розробці та реалізації кредитної політики присвячені праці вітчизняних і зарубіжних учених і практиків, серед яких: А. Г. Загородній, І. В. Меркулов, В. Д. Лагутін, І. С. Гуцал, С. М. Козьменко, Н. А. Антіпов, Т. С. Смовженко, Р. Р. Коцовська, В. М. Крупський, В. С. Хім'як. Зарубіжні країни широко використовують контролінгові системи в банківській практиці, хоча це не стало системним явищем. В Україні контролінг тільки починає впроваджуватися лише на великих комерційних підприємствах. Проте питання використання інструментарію контролінгу у здійсненні діагностики кредитного портфелю банку та визначенні його впливу на забезпечення стабільності банківської структури, зокрема, недостатньо повно висвітлені у наукових працях, що потребує додаткових досліджень і ряд протиріч та недоліків що, зазвичай, проявлявся у формі банківських криз [1]. Тому на сьогодиншньому етапі господарювання надзвичайно важливими постають питання підтримки та контролю

всієї діяльності організації – від окремої людини та підрозділу, до усієї структури загалом. У ситуації, що склалася, контролінг є таким інструментом ринкової економіки, при якому зменшується необхідність у центра-лізованому адмініструванні, а застосування його інструментарію дасть змогу оцінити зовнішнє середовище та внутрішній потенціал банку, визначити стратегічні та тактичні цілі банку на ринку, цілі кредитної політики, можливість її розробки та реалізації щодо забезпечення фінансової стабільності банку.

Відомо, що контролінг пов'язаний із вчасним попередженням кредитних ризиків, тому для розробки рекомендацій щодо даної проблеми доцільно оцінити якість кредитного портфелю банківської структури на предмет можливих ризиків. Для цього були проведені дослідження стосовно кредитної політики банку на прикладі ПАТ «Всеукраїнський банк розвитку», беручи до уваги результати діяльності за 2011–2013 рр. [2].

Ефективність кредитної політики тісно пов'язана із структурою та якістю кредитного портфеля банку, що спричинило проведення його аналізу. Результати є наступними: у 2013 році в порівнянні з минулим періодом, кредитний портфель збільшився на 1155404 тис. грн. та склав 3852089 тис. грн. Таке збільшення обсягів кредитного портфеля у 2011 р. та 2012 р. відбулося за рахунок збільшення обсягів кредитів, наданих юридичним особам.

У 2013 р. ситуація змінилася, лідируючі позиції зайняли кредити, що надані фізичним особам на поточні потреби. Однак частка кредитів, наданих юридичним особам залишається значною – 31,2%. У структурі кредитного портфеля у 2013 р. вони займали 44,1%, а їх частка зросла на 24,7 в. п. Обсяги кредитів, наданих особам-підприємцям за період аналізу зросли на 9,4 млн. грн., майже у 2 рази, а їх частка у структурі кредитного портфеля за 2013 р. становить 1,4%.

Спостерігається зростання іпотечних кредитів фізичних осіб на 75,7 млн. грн., що пов'язано з державною програмою «Доступне житло», спрямованою на здешевлення іпотечних кредитів. Їх частка у структурі кредитного портфеля на кінець 2013 р. зросла на 6,4 в.п. і склала 15,5%. Інші кредити, надані фізичним особам, до яких входять овердрафти, оформлені банком клієнтам, характеризувалися висхідною динамікою – їх обсяг збільшився на 66,5 млн. грн.

Також зросла частка таких кредитів у структурі кредитного портфеля з 1,5% (у 2011 р.) до 7,8% (у 2013 р.). У структурі кредитів, наданих юридичним особам пріоритетною є торгівля, діяльність транспорту і зв'язку, переробна промисловість, будівництво та нерухомість, добувна промисловість. У 2011–2012 рр. перевага надавалася кредитуванню підприємств, діяльність яких пов'язана із будівництвом та нерухомістю. Проте у 2013 р., порівняно з 2012 р. обсяг кредитів, наданих у торговельну галузь збільшився на 1,1 млрд. грн., або у 5,5 разів, що підвищило частку таких кредитів у загальному обсязі кредитів, наданих юридичним особам до 69%. Значне збільшення обсягів наданих кредитів даній галузі призвело до зростання кредитного портфеля ПАТ «Всеукраїнський банк розвитку» [3].

Проаналізувавши кредитний портфель ми бачимо, його загальний обсяг у 2013 р. порівняно з 2011 р. значно збільшився. Це пов'язано із зростанням обсягів кредитування підприємств торговельної галузі, переважно з використанням застави у вигляді майнових прав на депозит. Виконуючи усі нормативи НБУ, формуючи достатній рівень резервів та прийнятний рівень знецінених кредитів, банк активно розширює кредитну діяльність.

Проте існуюча процедура оцінки якості кредитного портфеля банку не дозволяє проводити аналіз ринкового середовища на предмет якості кредитних портфелів банків-партнерів та банків-конкурентів. Тому даний напрям діяльності потребує удосконалення для забезпечення розробки та реалізації ефективної кредитної політики.

Для удосконалення методики оцінки якості кредитного портфеля як ключового елементу кредитної політики, було проведено аналіз і здійснено оцінку якості кредитного портфеля на прикладі одного із відділень банку («Покровське») ПАТ «ВБР» за останні 3 роки [2]. Для адекватної оцінки кредитного портфеля на основі розглянутих показників їх значення було переведено у бальну систему, де найвищому присвоювалось 100 балів, найнижчому – 0 [4].

На основі досліджень були здійснені спроби узагальнити відповідні дані і формули, і на цій основі запропонована модель якості кредитного портфеля, яка дасть змогу формувати кредитну політику, здатну забезпечити фінансову стабільність досліджуваного банку (табл. 1).

Таблиця 1

Значення показників для розрахунку моделі

Показник	Коефіцієнт значимості	Рік		
		2011	2012	2013
П1	2	2,938	5,042	2,542
П2	1	8,606	8,347	12,042
П3	1	17,653	18,962	17,051
П4	1	1,340	1,114	0,726
П5	0,5	0,057	0,170	0,071
П6	1	0,276	0,310	0,429
ККП	-	37,37	38,90	35,37

Розроблена методика оцінки якості кредитного портфеля банку на основі шести ключових показників дозволяє більш точно сформувати кредитну політику банку на початковому етапі та вносити корективи в неї протягом всього періоду діяльності банку [5].

Оскільки забезпечення фінансової стабільності – це проблема як окремо взятого комерційного банку, так і всього банківського сектору в цілому, то запропонований механізм працює та дає можливість більш точно оцінити ситуацію, спрогнозувати її розвиток і, в подальшому, використовувати іншими банківськими організаціями у розробці ефективної кредитної політики банку.

Отже, контролінг у кредитній діяльності дозволяє діагностувати ймовірні проблеми у поведінці ризикової позиції і корегувати управлінські рішення на початковому етапі з метою уникнення кредитних ризиків та їх наслідків.

Висновки. Розвиток конкуренції обумовлює необхідність модернізації системи управління, яка забезпечує довгострокове функціонування банку. Саме інструментарій банківського контролінгу відповідає світовим стандартам, чим дає можливість організації брати участь у пріоритетних національних програмах, що забезпечує її конкурентоспроможність.

Формування кредитної політики набуває особливого значення не тільки у забезпеченні фінансової стабільності окремого банку, а й банківської системи в цілому. Тому необхідність вивчення питань щодо її розробки та реалізації здійснювалось з використанням інструментарію контролінгу як надійного механізму кредитного ризик-менеджменту[6].

В ході проведених досліджень була запропонована модель для оцінки якості кредитного портфеля. Її дієвість полягає у можливості здійснити оцінку якості кредитного портфеля на предмет виникнення ризиків і вчасного їх усунення. Також у ній передбачені механізми контролю щодо виконання відповідними підрозділами банку усіх встановлених процедур у сфері управління кредитними ризиками.

1. Шенаев И. В. Система контроллинга в деятельности коммерческого банка / И. В. Шенаев // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://economy-lib.com/sistema-kontrollinga-v-deyatelnosti-kommercheskogo-banka>
2. Фінансова звітність ПАТ «ВБР» // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vbr-bank.com.ua/ua/about/finansova-zvitnist.html>
3. Аналіз банків України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bankografo.com>
4. Статистична інформація / Державний комітет статистики // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukrstat.gov.ua/>
5. Павлова Є. П. Удосконалення методики оцінки якості кредитного портфеля банку / Є. П. Павлова // Молодіжний науковий вісник Української академії банківської справи НБУ. – Серія: економічні науки, 2013. – №3. – С. 80–91 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://bulletin.uabs.edu.ua/store/eco/2013/e88b26b6531c62c88e5e022b2231830d.pdf>. –
6. Одинцова Т. М. Контролінг витрат у системі забезпечення збалансованого сталого розвитку підприємства / Т. М. Одинцова // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/VUbsNbU/2012_1/12_1_22.pdf